

HET ACTIEFONDS

NIEUWSBRIEF

Jaargang 26 | nummer 2 | juni 2021

“Er zat vuur in die man”

OVER EEN PROVO VAN HET EERSTE UUR

“‘t Is mooi geweest”. Zo luidt de tekst bovenaan het overlijdensbericht van Garmt Kroeze. In het najaar van 2020 mocht Het Actiefonds een nalatenschap ontvangen van deze bijzondere figuur, activist en medeoprichter van de Provobeweging. We spraken met oprichter en bekende ex-Provo Roel van Duijn.

Auto's en ijskasten

“Ik leerde Garmt kennen toen ik van plan was een tijdschrift op te richten met de naam Provo, dit was begin 1965. Ik was toen nog redacteur van het anarchistische tijdschrift De Vrije.* Intussen was ik genezen van de hoop dat arbeiders de revolutie zouden starten. Ik leerde de arbeidersklasse kennen; die waren meer bezig met geld verdienen zodat ze auto's en ijskasten konden kopen. Daarom ging ik me richten op jongeren. En zo vond ik Garmt Kroeze, in het gezelschap van Rob Stolk*, in café Luba.”

Dit café, op de hoek van de Lijnbaansgracht en Looiersgracht te Amsterdam, wordt nu gezien als de geboorteplek van de Provo. Luba bestaat intussen niet meer; het moest plaatsmaken voor Café Chaos, een naam die overigens ook toen prima in de tijdsgeschiedenis had gepast.

Barst!

Dit rokerige bruine café – tegenover het hoofdbureau van de politie – werd de ontmoetingsplek van bevlogen idealisten. “Garmt was vooral een vriend van Rob, hij woonde toen in Zaandam. Samen hadden ze een tijdschrift, dat heette Barst!” Dit blad was vooral van de hand van Garmt, maar het bleef bij één nummer in een oplage van slechts 225 exemplaren.

Samen met Rob en Roel richtte Garmt de Provo op. “Hij was een uitgesproken anarchist, hij was iets ouder dan wij, een jaar of zeven. Hij had contact met het Noordelijk Gewest van de Vrije Socialisten (de organisatie achter de Pinksterlanddagen) en hij las er veel over.” Roel vertelt dat Garmt actievoerde tegen de atoombom, tegen militarisme en tegen de munitiefabriek in de Zaanstreek.

Garmt Kroeze, de man met baard op de bovenste tree, voor het huis van Roel.

Creativiteit en levensmoed

Op de vraag wat Garmt precies voor man was, antwoordt Roel: “Hij was heel creatief in zijn uitingen, een expressief persoon. Ik herinner me dat hij zich bij een happening bij Het Lieverdje heel demonstratief met wilde armgebaren opstelde tegenover de politie.” Garmt was homoseksueel; dit was ook één van de redenen dat hij van het Groningse platteland naar Amsterdam was vertrokken, weg uit het destijds behoorlijk conservatieve noorden. Hij kwam openlijk voor zijn seksualiteit uit, maar in zijn hele leven heeft hij nooit een relatie gehad. “Hij was wat eenzaam en

had last van vlagen van depressiviteit. Gelukkig kon hij zich daar overheen zetten door zijn creativiteit en levensmoed. Het was in de regel een erg positieve man.”

Vieze woorden

Garmt schreef veel stukken voor het magazine van de Provo. “Er zat vuur in die man. Hij was enorm sympathiek en had uitgesproken politieke idealen.”

“Ik herinner me een manifest dat hij schreef in Barst!, over ‘vieze woorden’:

(...) *“Wij willen een barst zijn in deze gladde, de mens tot konsumptiemachine vermederende maatschappij, een barst die naar wij hopen zich spoedig zal verwijderen tot een scheur, tot een breuk.*

Vanuit deze breuk willen wij, praktisch en nuchter en vooral zonder ethisch gezwijmel gaan bouwen aan een wereld, waar bijvoorbeeld woorden als neuken, kut, lul, kapotje, godverdomme en dergelijke gewoon zijn, maar waar termen als oorlog, geweldpleging, militair, autoriteit, apartheid, diskriminatie, sociale ongelijkheid, effectenbeurs, geloof etc. tot de uitermate vieze woorden worden gerekend.”

(Uit: een open brief aan de Binnenlandse Veiligheidsdienst).

Afzondering

Roel: “Ik ben Garmt later uit het oog verloren, hij verdween uit Amsterdam. Toen Provo groter werd verdween hij mettertijd uit mijn gezichtsveld en uit dat van anderen.” Hij werkte een tijdje in de fabrieken van Heineken, later keerde hij terug naar Het Hogeland in Groningen, alwaar hij een afgezonderde arbeiderswoning betrok.

Garmt Kroeze (1937 – 2017) stierf na een kort ziekbed in zijn woning te Usquert, Groningen. Hij liet Het Actiefonds een genereuze erfenis na. “Hij droeg jullie een zeer warm hart toe.”

Roel van Duijn (1943) is politiek activist en één van de oprichters van de Provo- en Kabouterbeweging. Hij zat in de Amsterdamse gemeenteraad en werd later wethouder als lid van de PPR (Politieke Partij Radikalen). Later werd hij ook vertegenwoordiger van De Groenen, Groen Amsterdam en GroenLinks. Hij is ook bekend als schrijver en publicist. Op dit moment woont en werkt hij in Duitsland.

*De Vrije Socialist was een anarchistische krant die in 1898 werd opgericht door Domela Nieuwenhuis. Het blad werd later ‘De Vrije’ genoemd en hield in de jaren 90 op te bestaan.

*Rob Stolk was samen met Garmt Kroeze en Roel van Duijn oprichter van de Provo-beweging. Hij was een activist en maatschappelijk betrokken drukker. Hij overleed in 2001 op op 55-jarige leeftijd.

Nalaten aan Het Actiefonds

Als je niet alleen bij leven, maar ook daarna jouw bijdrage aan een rechtvaardige en duurzame wereld wilt blijven leveren, kun je Het Actiefonds opnemen in je testament. Zo kun je ook in de toekomst een verschil maken. Via een nalatenschap blijf je ons werk steunen en kunnen wij lokale activisten blijven helpen die strijden voor een betere wereld!

Belastingvrij

De hoogte van het bedrag, klein of groot, bepaal je helemaal zelf. Het Actiefonds is door de overheid erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Daardoor hoeft Het Actiefonds geen erfbelasting te betalen over het bedrag dat nagelaten wordt en komt jouw nalatenschap dus volledig ten goede aan het werk van Het Actiefonds.

Wil je meer informatie over een nalatenschap aan Het Actiefonds? Neem dan contact op met Katja Berends: katja@hetactiefonds.nl of per telefoon: 020-6279661.

Met uw steun kunnen wij helpen.
Het X-Y Actiefonds IBAN:
NL 46 TRIO 0338622039

Colofon

Redactie: Willeke te Flierhaar
Tekst: Willeke te Flierhaar
Vormgeving: Boris de Vries
Druk en verzending: Mailtraffic
Ontwerp: Cometa

Met speciale dank aan:
Roel van Duijn

Voor meer informatie
email [Willeke te Flierhaar:](mailto:willeke@hetactiefonds.nl)
willeke@hetactiefonds.nl
www.hetactiefonds.nl

Het Actiefonds verzorgt minimaal drie keer per jaar uitgaven als deze om donateurs en belangstellenden te informeren.